УДК 811.163.2: 276.6'06

Л. В. ТУРОВСЬКА
(Київ, Україна)

БОЛГАРСЬКЕ ТЕРМІНОЗНАВСТВО XIX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТЬ

Подано короткий огляд розвитку термінологічної думки в Болгарії, починаючи від XIX ст. до сьогодення. Систематизовано дослідження за основними напрямами: традиційним / системно-структурним, функціональним та когнітивно-дискурсивним, а також крос-парадигмовими векторами наукових пошуків.

Ключові слова: болгарське термінознавство, системно-структурний напрям, функціонально-комунікативний напрям, крос-парадигмовий напрям.

Болгаристика як окремий напрям наукових досліджень почала активно розвиватися в Україні ще на початку XIX ст. на основі чотирьох науково-славістичних центрів – у Львові, Одесі, Харкові, Києві, у яких студії охоплювали переважно два напрями – літературознавчий та історичний. Однак питання історії болгарського термінознавства потрапили до кола інтересів мовознавців лише у XX ст. у контексті вивчення міжмовних контактів та проблем інтернаціоналізації термінології. Так, із 80-х рр. XX ст. фрагментарний аналіз болгарської термінознавчої проблематики віднаходимо у львівських науковців, зокрема О. А. Албул, І. Є. Грицютенка, Т. І. Панько, Ф. С. Бацевича, О. І. Зеленіної, З. М. Терлака, які досліджували фахову лексику сучасної української та російської мов у її зіставленні з болгарською [1; 2; 3; 33; 25; 65]; на початку XXI ст. – в одній із праць І. С. Огієнко [64]. Фундаментальних досліджень, присвячених науковим пошукам болгарської термінологічної школи, немає, що й зумовлює актуальність цієї статті.

Зародження болгарського термінознавства пов'язуємо з граматиками болгарської мови, які первісно створювалися для шкіл ще в епоху Відродження, пізніше – після заснування Софійського університету в 1888 р. та появи перших мовознавчих праць. Лінгвістична болгарська термінологія почала виформовуватися на основі міжнародних термінів. Її активну розбудову на основі традиційної церковнослов'янської та російської термінології можна датувати початком 30-х р. XIX ст. Зокрема окремі терміни на позначення частин мови та граматичних категорій зафіксовані в букварі П. Берона "Буквар із різними повчаннями" (1824) [16], працях із граматики П. Неофіта "Болгарська граматика" (1835) [61], Х. Дупничанина "Граматика слов'яно-болгарська" (1836) [24], І. Андреова "Перша болгарська граматика" (1844, 1848) [68], Й. Груєва "Основи болгарської граматики" (1869) [26], О. Балана "Методична граматика для нижчих класів загальноосвітніх шкіл" (1898–1899) [89; 90]. Пізніше розвиткові граматичної термінології сприяли розвідки М. Іванова "Історія нашої граматичної термінології" (1903) [34; 35], Ст. Младенова "Кілька зауважень до болгарської граматичної термінології"

© Л. В. ТУРОВСЬКА, 2015

(1938) [59], Ол. Т.-Балана “Стан болгарської граматики. Критична студія” (1947) [15], Б. Базали “Психологія і логіка в болгарській граматичній термінології” (1947) [14], Ст. Стойкова “Болгарська фонетична термінологія” (1948–1949) [81; 82]. У XX ст. помітною стає орієнтація на вироблення мовознавчої термінології на пуристичній основі, що знайшло відбиття у працях О. Балана “Нова болгарська граматика” (1940) [91] та “Нова болгарська граматика для кожного” (1954–1961) [93; 94], у яких автор не лише намагається подати терміни фонетики й синтаксису, утворені на власній мовній основі, а й розглядає будову системи понять цих підрозділів мовознавства.

Початок XX ст. засвідчив також активне вивчення болгарської термінології спорту, зокрема в працях Й. Стоілова “Термінологія вільних вправ” (1915, 1928) [83; 84], Т. Андрєєва “Термінологія боксу” (1957) [9], Д. Альокова “Термінологія мотоциклетного спорту” (1957) [7], К. Ігнатова “Термінологія основної гімнастики” (1956) [36], А. Кіпрова “Термінологія шахової гри” (1957) [42], І. Мангурова та В. Найденова “Термінологія велоспорту” (1957) [53].

60–80-ті рр. XX ст. ознаменувалися випрацюванням основних теоретичних положень сучасного термінознавства, зокрема у працях І. Трифонова “Наука і термінологія” (1985) [90], Л. Манолової “Болгарська термінологія” (1984) [54], М. Попової “Номінація в болгарській термінології” (1985) [74]. Не залишилися поза увагою і проблеми галузевого термінознавства (К. Дженєв, Т. Кючуков “Термінологія болгарської хореографії”, 1960 [30], Б. Ганчев “Природа і проблеми дерматовенерологічної термінології”, 1970 [22], Є. Ненчева “Поняттєво-термінологічна система соціальної гігієни”, 1977 [60], М. Міхов “Лінгвістичні проблеми французької економічної термінології”, 1982 [58], В. Василєв “Вивчення неологізмів у французькій туристичній термінології”, 1983 [19]). Одним із актуальних напрямів пошуків цього періоду стали порівняльно-зіставні дослідження, зокрема Л. Манолової “Порівняльний аналіз болгарської і словацької граматичної термінології” (1989) [55], В. Василєва “Англіцизми й англо-американізми у французькій туристичній термінології” (1985) [19].

Сьогодні галузеву термінологію досліджують у відділі термінології і термінографії Інституту болгарської мови Болгарської академії наук (заснованому 1993 р.), співробітники якого уклали “Термінологічний словник природничих наук” (2006), “Термінологічний словник гуманітарних наук” (2007) та “Термінологічно-енциклопедичний словник суспільно-політичних наук” (2012). Триває робота над створенням “Термінологічного словника з екології” (М. Симеонова, Е. Петкова, А. Христова, Кр. Симеонова) та написанням монографій “Формування болгарської філософської термінології в перекладах богословських книг (X–XIV ст.)” – А. Христова та “Термінологічна номінація в сучасній болгарській суспільно-політичній термінології” – Кр. Симеонова [39].

Потужними напрямами наукових пошуків болгарського термінознавства *системно-структурної / традиційної* дослідницької парадигми на кінець XX – початок XXI ст. є власне ономасіологічні й ономасемасіологічні дослідження галузевих термінологій.

Власне *ономасіологічний* напрям наукових пошуків репрезентує, наприклад, монографія М. Попової "Терміни-словосполучення (в галузі вантажопідйомальних і підйомально-транспортних машин)" (1985) [73].

Ономасемасіологічний напрям у болгарському термінознавстві кінця XX – початку XXI ст. репрезентує проблематика вивчення мотивованості терміна, лексичного й термінологічного значень, структури термінологічного значення й процесів термінотворення, що знайшло відбиття, наприклад, у колективній монографії М. Попової, С. Колковської, А. Христової, Кр. Кабакчиєва, Б. Попова "Питання болгарської термінології" (1999) [77]. Цей напрям виявляє себе в кількох пошукових векторах, зокрема: *структурно-семантичному* (А. Емірзян "Структурно-семантична характеристика будівельної термінологічної підсистеми", 1988 [31]; А. Христова "Лінгвістична характеристика основних термінів металознавства", 1999 [98]); *класифікаційному* (Д. Г. Давидов "Гімнастична термінологія", 2005 [28]); *діалектологічному*, з акцентуванням на *етимолого-* і / або *історико-діалектологічному* аспектах (Й. Х. Василева "Пастирська термінологія в Софії", 2003 [20]; Й. Кирилова "Пастирська термінологія в Софії: с. Іскрець, с. Брезе, с. Бракьовці та с. Добравиця", 2011 [43]; *етнолінгвістичному* (Е. Меракова "Ономасіологічні й семасіологічні характеристики термінології весільного обряду Середніх Родоп", 1995 [56]).

Ономасіологічні й ономасемасіологічні дослідження певною мірою актуалізують *крос-лінгвальні аспекти*, наприклад, у працях С. Колковської "Тенденції до інтернаціоналізації та націоналізації в новій болгарській економічній термінології" (2006) [47] та П. Кунчевої "Болгарська анатомічна термінологія сьогодення" (2009) [49].

Семасіологічне термінознавство кінця XX – початку XXI ст. представлене дослідженнями, у яких закцентовано увагу на проблемах вивчення: *мотивованості термінів* (С. Колковська "Терміни на позначення процесів у сучасній болгарській літературній мові", 1993 [45]); *різновидів термінологічної / наукової метафори* та *особливостей метафоризації фахової мови* (Б. А. Алексієв "Контрастивні аспекти термінологічної метафори", 2005 [4] – *контрастивний аспект*; С. Петкова "Епістемічні функції метафори в науковому пізнанні", 2012 [71] – *функціональний аспект*; С. Пачева-Карабова "Метафорична мова сучасної болгарської академічної медицини", 2006 [66]); *семантики терміна в лінгвопрагматичному аспекті* (К. Кабакчиєв "Ситуаційна семантика термінології в сучасній болгарській мові", 1999(а) [41], М. Попова "Поняттєво-семантична категорія властивість в болгарській термінології", 2000 [78]).

Крос-парадигмові дослідження у тісній взаємодії з *крос-дисциплінарними* в болгарському термінознавстві в їх системно-функціональному вияві засвідчують проблеми вивчення: *соціального значення мови* (Г. Ангелов "Болгарська мова Феміди. Глотометричне дослідження лексичної поєднуваності і кліше в болгарських законах", 2008 [8]; Ж. Винарова "Теоретичні і прикладні аспекти медичної інформації та інформації з охорони здоров'я", 2006 [21]); *лексико-стилістичної міжмовної взаємодії* (В. Крустева "Тюркізми у сучасній болгарській мові (лексично-стилістичне дослідження ви-

користання турецьких запозичень у мові сучасного болгарського друку)", 2000 [50]); *лінгвокультурологічних аспектів* (М. Стаменов "Доля тюркізмів у болгарській мові і в болгарській культурі", 2011 [80]).

Із-поміж *структурно-функціональних досліджень* галузевих термінологій доволі помітним у болгарському термінознавстві є *історичний вектор*, адже староболгарська мова є мовою болгарського народу, першим писемним свідченням існування слов'янських мов, а тому вивчення історії болгарської мови має велике значення не лише для болгаристики, а й для славістики загалом, що підтверджують здобутки науковців не лише початку XX ст. (наприклад, розвідка М. Іванова "Історія нашої граматичної термінології", 1903 [34]), а й сьогодення, зокрема праці, присвячені вивченню галузевої лексики конкретного історичного періоду (В. Желязкова "Лексика Софійського прологу в кінці XII – на початку XIII ст.", 1993 [32]; С. Петкова "Рекламні послання" у рукописних середньовічних рецептах", 2008 [69]; Н. Ніколова "Болгарська анатомічна термінологія за часів Відродження", 1996 [63]); у широких часових межах (А. Пенев "Хімічна термінологія до Визволення", 1996 [67]; М. Ілієва "Поняття 'договір' і його термінологічне позначення в римській художній і правничій літературі", 1986 [37]).

Сучасний *функціональний вектор* мовознавчих досліджень актуалізував проблему вивчення богословської термінології та назв на позначення королівських осіб, зокрема в монографії Г. Атанасова "Добружанський деспотизм у політичній, церковній, економічній і культурній історії Добруджа у XIV ст." (2009) [11], а також в окремих студіях М. Цибранської, Т. Ілієвої, Б. Ніколової.

Ґрунтовні наукові праці з *теорії термінознавства й термінографії* в Болгарії пов'язані з іменами І. Трифонова ("Наука і термінологія", 1985) [91], М. Попової ("Поняттєво-семантична категорія властивість в болгарській термінології", 2000) [78], Б. Алексієва ("Науково орієнтована термінографія", 2011) [102] Е. Георгієвої, С. Величкової та ін. Серед проблем теоретичного термінознавства – аналіз термінології в системі мови, шляхи її формування, основні відмінності від загальнонародної мови, розмежування слів-термінів та слів-нетермінів, ознаки ідеального терміна, семантичні процеси в термінології, типологічні різновиди класифікацій галузевих терміносистем, вплив позамовної дійсності на зміни в них тощо. Досягнення болгарських термінологів за XX ст. підсумовані у монографії М. Попової "Теорія термінології" (2012) [79].

Аналізуючи системність як одну з основних ознак терміна, М. Попова виокремлює два її різновиди: внутрішню (сутнісну) і зовнішню (функціональну). Першу поділяє на імплікаційну (реальні відношення між об'єктами) та класифікаційну (відношення за подібністю та відмінністю між об'єктами) [79]. Щодо динаміки лексики початку XXI ст. дослідниця виокремлює кілька тенденцій: архаїзацію частини суспільно-політичної лексики, активної до 90-х р. XX ст., та реактуалізацію термінів початку XX ст., пов'язану зі зміною суспільно-політичних орієнтирів; посилену термінологізацію мовлення, спричинену розвитком інформаційних технологій; згортання первинної номінації в мові з посиленням вторинної номінації, тобто з появою великої кількості композитів, універбатів тощо; значне й часто необґрунтоване використання іншомовних лексем та запозичених словотвірних засобів [79].

Серед основних завдань болгарського *типологічного термінознавства* дослідники виділяють два: розроблення класифікації понятєво-семантичних категорій, виражених термінологічною лексикою і фразеологією, у якій запропоновано розрізняти сутнісні категорії (живі істоти, рослини, предмети, речовини), категорії ознак (дії, стани, відношення, характеристики), теоретичні категорії (М. Попова) [75] та вивчення цих категорій у конкретних термінологічних системах (К. Кабакчиєв) [40]. На кінець XX – початок XXI ст. у типологічному болгарському термінознавстві можна виокремити кілька векторів досліджень: 1) подальше розроблення *теорії дефініції* з урахуванням *логічного аспекту* – Е. Петкова ("Термінологія в сучасній болгарській літературній мові", 2009) [70], із визначенням основних *методів термінознавства* – М. Попова ("Теорія термінознавства", 2012) [79]; *теорії номінації в аспекті семантичної деривації* – М. Попова ("Мовна мотивованість терміна", 1999) [76], С. Колковська ("Терміни-конверсиви в семантичному та номінаційному аспектах", 1999) [46], Б. Попов ("Типологія назв давніх індоєвропейських термінів для деяких небезпечних і хижих тварин", 2004) [72]; 2) *критика загальної теорії терміна* – С. Гурдев ("Мовні структури: шляхи і межі змісту", 2009) [27].

За останні десятиріччя у болгарському термінознавстві активізувалися *порівняльно-зіставні дослідження*, зокрема: військово-морської термінології болгарської та англійської мов (В. Георгієва й С. Тончева [23; 96]); особливостей медичного тексту в болгарській, англійській та німецькій мовах (Д. Мілієва, І. Дагнев, Е. Кіскінова) [57]; термінів образотворчого мистецтва в болгарській та російській мовах (І. Атанасова) [12]; семантичних розбіжностей термінів на позначення поняття "брати шлюб" в болгарській і румунській мовах (В. Алексова) [5]; характерних ознак розвитку туристичної термінології в російській і болгарській мовах (Н. Боянова) [17]; етнографічного складника у вивченні весільної термінології в болгарській і румунській мовах (В. Алексова) [6]; ономасіологічного та словотвірного аспектів порівняльного вивчення болгарських і чеських орнітономенів (Х. Дейкова) [29]; термінології окремих колективних видів спорту Сербії і Болгарії (футбол, баскетбол і волейбол) (К. Стоматов) [85]; типологічного аспекту комп'ютерної лексики в болгарській, російській, сербській та хорватській мовах (Л. Кірова) [44].

Визнання того, що термін не може існувати ізольовано не лише від інших термінів, а й від конкретного мовленнєвого середовища, спричинило актуалізацію термінологічних пошуків у *функціональному напрямі*. Тенденцію, що характеризує вплив живого народного мовлення на літературну мову, посилене входження до неї деяких розмовних фонетичних, граматичних, лексичних і фразеологічних елементів мовознавці, зокрема П. Легурська, визначають як демократизацію мови, одним із основних проявів якої є колоквіалізація, тобто наявність значної кількості розмовних елементів у мові медіа [51]. У цьому аспекті М. Стаменов аналізує долю окремих термінів тюркського походження в болгарській мові (військові, ботанічні, анатомічні, релігійні, фінансові, геологічні тощо) [80].

У функціональному напрямі актуалізуються *текстоцентричний* (В. Тачева "Болгарська мова медичного спрямування", 2000 [86]; Н. Терзієва-Кру-

стева "Сполучуваність і семантика дієслів у математичному тесті", 2008 [95]) та *перекладознавчий* (Г. Апостолова "Англійський філософський текст: інтерпретація і переклад: реконцептуалізація англійського філософського тексту в контексті болгарської перекладацької перцепції", 2011 [10]) *аспекти*.

Болгарське термінознавство кінця ХХ – початку ХХІ ст. представлене також *функціонально-комунікативним аспектом*, у якому можна виділити такі вектори наукових пошуків: *ситуативно-семантичний* (К. Кабакчиєв "Типи ситуацій (попередня модель вивчення термінологічних значень)", 1999 [40]; В. Г. Тачева "Бізнес-комунікація в охороні здоров'я", 2004, 2012 [87; 88]); *перекладознавчий* (Т. Ілієва "Богословська термінологія в Йоан–Екзарховому перекладі Небес", 2005 [38]; Д. Янкова "Текстуальні особливості європейських директив та деякі термінологічні проблеми при їхньому перекладі", 2008 [101]); *нормоцентричний* (Д. Янкова "Правнича норма в англійській і болгарській мовах", 2004 [103]); *антропоцентричний* (Н. Ніколова "Професор Марин Дринов і болгарська суспільно-політична лексика", 2009 [62]); *зіставний* (Д. Лесневська "Торгівельна кореспонденція в російській і болгарській мовах", 2002 [52]; (Д. Мілієва, І. Дагнєв, Є. Кіскінова "Зіставні мовні питання медичного тексту в болгарській, англійській і німецькій мовах", 2009 [57]).

Дискурсивний напрям досліджень представлений у болгарському термінознавстві спорадично. Так, мова сучасного болгарського медійного дискурсу стала об'єктом окремих розвідок К. Стоянова, О. Спасова, А. Гецова, Е. Меракової, С. Брезинського, І. Васевої, А. Замбової, З. Коматі, Р. Ніцолової, П. Станчевої, М. Цветкової та ін.

Сучасне болгарське термінознавство репрезентують також *крос-парадигмові*, зокрема *структурно-функціональні* (Е. Петкова "Термінологізація в сучасній болгарській літературній мові", 2009 [70] та *крос-дисциплінарні*, зокрема *комунікативно-семіотичні* (В. Бабанін "Семіотичний аспект інтегрованих маркетингових комунікацій в автомобільній промисловості", 2011 [13]).

Когнітивний напрям у болгарському термінознавстві представлений працями А. Христової, І. Христова "Концептуальна структура і мовні особливості категоріально-логічних термінів у "Збірнику Симеона", 2013 [99] та А. Куманової "Когнітологія компаративістичної термінології бібліотечної та інформаційної діяльності: проблеми створення англо-російсько-болгарського словника", 2012 [48], а також поодинокими розвідками І. Атанасової, П. Легурської, Л. Кірової, Т. Ілієвої, Д. Лілової та ін.

Отже, у болгарському термінознавстві переважають дослідження функціонального, зокрема функціонально-комунікативного спрямування (понад 35% проаналізованих праць), що їх репрезентують більшою мірою ситуативно-семантичний, перекладознавчий, нормоцентричний, антропоцентричний та зіставний аспекти. Значну увагу болгарські дослідники приділяють традиційним аспектам системно-структурного термінознавства (понад 35 % праць), що засвідчують праці ономасемасіологічного, історичного, зіставного та загальнотеоретичного спрямування. Сучасний стан розвитку термінознавчої думки в Болгарії (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) характеризується також посиленням уваги до проблематики когнітивних і крос-парадигмових досліджень (понад 20 % праць).

1. *Албул О. А.* Суспільно-політична термінологія у сучасній болгарській мові / О. А. Албул // Проблеми слов'янознавства. – Львів, 1982. – Вип. 25. – С. 133–137.
2. *Албул О. А.* Назви особи у болгарській суспільно-політичній лексиці / О. А. Албул // Проблеми слов'янознавства. – Львів, 1984. – Вип. 29. – С. 85–89.
3. *Албул О. А.* Суспільно-політична лексика болгарської мови (назви особи) : дис. ... канд. філол. н. / О. А. Албул. – Львів, 1988. – 145 с.
4. *Алексиев Б. А.* Контрастивни аспекти на терминологичната метафора : дис. ... на научната степен "доктор" / Б. А. Алексиев. – София, 2005. – 264 с.
5. *Алексова В.* Термини за 'встъпвам в брак' в българския и румънския език / В. Алексова // Съпоставително езикознание. – София : Универ. изд-во "Св. Климент Охридски", 2002. – С. 16–58.
6. *Алексова В.* Сватбената терминология в българския и румънския език : етнолингвистично изследване / В. Алексова. – София : Универ. изд-во "Св. Климент Охридски", 2013. – 511 с.
7. *Альоков Д.* Терминология по мотоциклетизъм / Д. Альоков. – София : Медицина и физкултура, 1957. – 63 с.
8. *Ангелов Г.* Българският език на Темида. Глотометрическо изследване на лексическата съчетаемост и клишираността в българските закони / Г. Ангелов. – София : Херон прес, 2008. – 220 с.
9. *Андреев Т.* Терминология на бокса / Т. Андреев. – София : Медицина и физкултура, 1957. – 35 с.
10. *Апостолова Г.* Английският философски текст: интерпретация и превод : реконцептуализация на английския философски текст в контекстите на българската преводаческа перцепция / Г. Апостолова. – Благоевград : Бон, 2011. – 236 с.
11. *Атанасов Г.* Архонт–архонтат, деспот-деспотат, господин-господарство. Няколко хронологически и терминологични уточнения // Атанасов Г. Добружанското деспотство към политическата, църковната, стопанската и културната история на Добруджа през XIV век / Г. Атанасов. – Велико Търново : Фабер, 2009. – С. 3–67.
12. *Атанасова И.* Терминология в изобразителното изкуство в руски и български език: дис. ... на научната степен "доктор на филологическите науки" / И. Атанасова. – Велико Търново, 2003. – 440 с.
13. *Бабанин В.* Семиотични аспекти на интегрираните маркетингови комуникации в автомобилния бранш : дис. на ... научната степен "доктор" / В. Бабанин. – София: Софийски ун-т "Св. Климент Охридски", 2011. – 383 с.
14. *Базала Б.* Психология и логжа в българската граматична терминология / Б. Базала // Училищен преглед. – София, 1947. – № 4. – С. 311.
15. *Балан Ал. Т.* Състояние на българската граматика. Критична студия / Ал. Т. Балан. – София, 1947. – 18 с.
16. *Берон П.* Букварь съ различни поученія / П. Берон. – Брашов, 1824. – 140 с.
17. *Боянова Н.* Русская терминология туризма на фоне болгарской: опыт лингвистического описания / Н. Боянова // Научни трудове на УНСС. – 2013. – Т. 1. – С. 182–264.
18. *Василев В.* Изследване върху неологизмите във френската туристическа терминология : дис. ... на научна степен "кандидат на филологическите науки" / В. Василев. – София, 1983. – 292 с.
19. *Василев В.* Англицизмите и англо-американизмите във френската туристическа терминология : монография / В. Василев. – Варна : ВИНС Д. Благоев, 1985. – 178 с.
20. *Василева Й. Х.* Пастирската терминология в Софийско : дис. ... на научната степен "доктор" / Й. Х. Василева. – София, 2003. – 292 с.
21. *Винарова Ж. Б.* Теоретични и приложни аспекти на медицинската и здравна информация : дис. на ... научната степен "доктор" / Ж. Б. Винарова. – София : Нов български ун-т, 2006. – 277 с.
22. *Ганчев Б.* Същност и проблеми на дермато-венерологичната терминология : дис. ... на научна степен "кандидат на филологическите науки" / Б. Ганчев. – София, 1970. – 13 с.

23. *Георгиева В.* Съпоставителна характеристика на българската и английска военна терминология (в областта на операциите по поддържане на мира) : дис. ... на научната степен “доктор” / В. Георгиева. – София, 2014. – 434 с.
24. Грамматика славено-болгарска / Сочинена от Христаки П. Дупничанина. – Белград : Правителственна кньигопеч., 1836. – 74 с.
25. *Грицютенко І. Є.* Деякі спільні тенденції розвитку суспільно-політичної лексики української, російської та болгарської мов на сучасному етапі / І. Є. Грицютенко, Ф. С. Бацевич // Лексика української мови у її зв’язках з сусідніми слов’янськими та неслов’янськими мовами. – Ужгород, 1982. – С. 41–42.
26. *Груев Й.* Основа за блъгарска граматика / Й. Груев. – Пловдив : Дановъ, 1869 . – 144 с.
27. *Гърдев С.* Езикови структури: Пътища и граници на смисъла / С. Гърдев. – Велико Търново, 2009. – 245 с.
28. *Давидов Д. Г.* Гимнастическа терминология / Д. Г. Давидов. – Велико Търново : Бойка, 2005. – 110 с.
29. *Дейкова Х.* Ономасиологични и словообразователни сходства и различия между български и чешски названия на птици : автореф. на дис. ... на научна степен “доктор на филологическите науки” / Х. Дейкова. – София, 2006. – 46 с.
30. *Дженев К.* Терминология на българската хореография: С прил. на български народни танци / К. Дженев, Т. Кючуков, К. Харалампиев, П. Захариев. – София : Наука и изкуство, 1960. – 92 с.
31. *Емирзян А.* Структурно-семантична характеристика на строителна терминологична подсистема : дис. ... на научна степен “кандидат на филологическите науки” / А. Емирзян. – София, 1988. – 183 с.
32. *Желязкова В.* Лексиската на Софийския пролог от края на XII – началото на XIII век : дис. ... на научна степен “кандидат на филологическите науки” / В. Желязкова. – София, 1995. – 193 с.
33. *Зеленина Э. И.* Болгарская ткаческая терминология : дисс. ... канд. филол. наук / Э. И. Зеленина. –К., 1978. – 172 с.
34. *Иванов М.* По историята на нашата граматическа терминология / М. Иванов // Периодично списание на Бълг. книжовно дружество. – София, 1903. – Кн. 1. – XIV. – С. 1–42, 167–194.
35. *Иванов М.* По историята на нашата граматическа терминология / М. Иванов // Периодично списание на Бълг. книжовно дружество. – София, 1906. – Кн. 1. – XVII. – С. 1–67.
36. *Игнатов К.* Терминология на основната гимнастика / К. Игнатов. – София : Държ. изд. за физкулт. и спортно-техн. лит., 1956. – 168 с.
37. *Илиева М. К.* Понятието за “договор” и неговото терминологично означение в римската художествена и правна литература (III в. пр.н. е. – III в. н. е.) : автореф. на дис. ... на научна степен “кандидат на филологическите науки” / М. К. Илиева. – София, 1986. – 14 с.
38. *Илиева Т. А.* Богословската терминология в Йоан–Екзарховия превод на Небеса : автореф. на дис. ... на научна степен “кандидат на филологическите науки” / Т. А. Илиева. – София, 2005. – 36 с.
39. Институтът за български език. Българска терминология и терминография. – Режим доступу: http://ibl.bas.bg/struktura/balgarska-terminologiya-i-terminografiya/.
40. *Кабакчиев Кр.* Типове ситуации (Предварителен модел за изследоване на терминологичните значения) / Кр. Кабакчиев, М. Попова, С. Колковска та ін. // Въпроси на българската терминология. – София : Из-во “Проф. Марин Дринов”, 1999. – С. 135–210.
41. *Кабакчиев Кр.* Ситуационна семантика на терминологичните изразив съвременния български книжовен език / Кр. Кабакчиев. – София : Академ. изд-во “Проф. Марин Дринов”, 1999-а. – 132 с.
42. *Кипров А.* Терминология на шахматната игра / А. Кипров. – София : Медицина и физкултура, 1957. – 95 с.

43. *Кирилова Й.* Пастирската терминология в Софийско: с. Искрец, с. Брезе, с. Бракьовци и с. Добравица / Й. Кирилова. – В. Търново : ИК Знак'94, 2011. – 274 с.
44. *Кирова Л.* Един сравнителен поглед върху компютърна лексика в славянските езици (върху материал от български, руски, сърбски и хърватски) / Л. Кирова. – 2004. – Режим доступу : http://liternet.bg/publish3/lkirova/slav.htm.
45. *Колковска С.* Термини за процеси в съвременния български книжовен език : дис. ... на научната степен "кандидат на филологическите науки" / С. Колковска. – София, 1993. – 329 с.
46. *Колковска С.* Термини за преобразуване в семантичне и номинационен аспект / С. Колковска // Въпроси на българската терминология. – София : Изд-во "Проф. Марин Дринов", 1999. – С. 94–135.
47. *Колковска С.* Тенденциите към интернационализация и национализация в новата българска икономическа терминология / С. Колковска // Националният език в условия на чуждоезикови влияния и глобализация. – София, 2006. – С. 19–212.
48. *Куманова А.* Когнитология на компаративистичната терминология по библиотечна и информационна дейност : към проблема за създаването на англо-руско-български речник / А. Куманова. – София : За буквите – О писменехь, 2012. – 76 с.
49. *Кънчева П.* Българската анатомична терминология днес / П. Кънчева. – София : Арсо, 2009. – 149 с.
50. *Кръстева В.* Турцизмите в съвременния български език (Лексикално-стилистични изследвания върху употребата на турски заемки в езика на съвременния български печат) : дис. ... на научната степен "доктор" / В. Кръстева. – София, 2000. – 25 с.
51. *Легурска П.* Анализ на предметните имена в руския и българския език (теоретични проблеми) / П. Легурска // Българско езикознание. – Т. 3. Проблеми на българската лексикология, фразеология и лексикография. – София, 2002. – С. 89–149.
52. *Лесневска Д.* Търговска кореспонденция на руски и български език. Съпоставителен лингвостилистичен анализ / Д. Лесневска. – София, 2002. – 133 с.
53. Мангъров И. Терминология на колоезденето / И. Мангъров, В. Найденов. – София : Медицина и физкултура, 1957. – 40 с.
54. *Манолова Л. Г.* Българска терминология : изследване / Л. Г. Манолова. – София : Народна просвета, 1984. – 217 с.
55. *Манолова Л.* Съпоставителен анализ на българската и словашката граматична терминология : дис. ... на научната степен "кандидат на филологическите науки" / Л. Манолова. – София, 1989. – 266 с.
56. *Меракова Е.* Ономасиологична и семасиологична характерно термините на сватбения обред в Средните Родопи / Е. Меракова. – Смолян, 1995. – 217 с.
57. *Милиева Д.* Съпоставителни езикови въпроси на медицинскии текст в български, английски и немски език / Д. Милиева, И. Дагнев, Е. Кискинова. – Пловдив : Медицински ун-т, 2009. – 225 с.
58. *Михов Н.* Лингвистични проблеми на френската икономическа терминология / Н. Михов. – София : ВИИ К. Маркс, 1982. – 190 с.
59. *Младенов Ст.* Няколко бележки за българската граматична терминология / Ст. Младенов // Родна реч. – София, 1938. – № 11. – С. 195–198.
60. *Ненчева Е.* Понятийно-терминологична система на социалната хигиена : дис. ... на научната степен "кандидат на филологическите науки" / Е. Ненчева. – София, 1977. – 257 с.
61. *Неофит Р.* Болгарска грамматика / Р. Неофит. – Крагуевац, 1835. – 211 с.
62. *Николова Н.* Професор Марин Дринов и българската обществено-политическа лексика / Н. Николова. – София : Изд-во "Професор М. Дринов", 2009. – 294 с.
63. *Николова Н.* Българската анатомична терминология през Възраждането (1824 – 1878) : дис. ... на научната степен "кандидат на филологическите науки" ("доктор по филология") / Н. Николова. – София, 1996. – 307 с.
64. *Огієнко І.* Екстралінгвістичні умови реактуалізації тюрцизмів у сучасному болгарському медійному дискурсі / І. Огієнко // Проблеми слов'янознавства : зб. наук. пр. – 2008. – Вип. 57. – С. 191–198.

65. *Панько Т. І.* Проблеми вивчення соціально-економічної термінології слов'янських мов / Т. І. Панько // Проблеми слов'янознавства. – Львів, 1978. – Вип. 17. – С. 90–98.
66. *Пачева-Карабова С.* Метафоричният език на съвременната българска академична медичина : автореф. на дис. ... на научна степен "доктор на филологическите науки" / С. Пачева-Карабова. – София, 2006. – 46 с.
67. *Пенев А.* Химическата ни терминология до Освобождението / А. Пенев. – Софія, 1996. – 59 с.
68. Първичка българска грамматика / Написа И. Андреов. – Букурещ : Тип. на Серд. К. Пенкович, 1844. – 130 с.
69. *Петкова С.* "Рекламни послания" в рукописните лековници от средновековието / С. Петкова. – 2008. – Режим доступу: http://liternet.bg/publish23/s_petkova/reklamni.htm.
70. *Петкова Е.* Терминологизацията в съвременния български книжовен език : автореф. на дис. ... на научна степен "доктор на филологическите науки" / Е. Петкова. – София, 2009. – 46 с.
71. *Петков С.* Епистемични функции на метафорите в научното познание : дис. ... на научната степен "доктор по филология" / С. Петков. – София, 2012. – 176 с.
72. *Попов Б.* Типология на назоваването при древните индоевропейски термини за някои опасни и хищни животни / Б. Попов // Съпоставително езикознание. – София: Универ. изд-во "Св. Климент Охридски", 2004. – С. 5–23.
73. *Попова М.* Термини-словосъчетания (из областта на товароподемните и подемнотранспортните машини) / М. Попова. – София : БАН, 1985-а. – 207 с.
74. *Попова М.* Номинацията в българската терминология : дис. ... на научната степен "доктор по филология" / М. Попова. – София, 1985. – 525 с.
75. *Попова М.* Типология на терминологичната номинация / М. Попова. – София : Изд-во на БАН, 1990. – 249 с.
76. *Попова М.* За езиковата мотивираност на термините / М. Попова, С. Колковска, Кр. Кабакчиев та ін. // Въпроси на българската терминология. – София : Изд-во "Проф. Марин Дринов", 1999. – С. 5–94.
77. *Попова М.* Въпроси на българската терминология / М. Попова, С. Колковска, Кр. Кабакчиев та ін. – София : АИ Марин Дринов, 1999. – 265 с.
78. *Попова М.* Понятийно семантичната категория свойство в българската терминология / М. Попова. – София : АИ Марин Дринов, 2000. – 216 с.
79. *Попова М.* Теория на терминологията / М. Попова. – София : Знак 94, 2012. – 683 с.
80. *Стаменов М.* Съдбата на турцизмите в българския език и в българската култура / М. Стаменов. – София : "Изток-Запад", 2011. – 859 с.
81. *Стойков Ст.* Българска фонетична терминология / Ст. Стойков // Годишник на Софийския университет. – София, 1949. – Т. XLV, кн. 4. Езикознание и литература. – С. 186–188.
82. *Стойков Ст.* Наши названия на препинателните знаци / Ст. Стойков // Език и литература. – София, 1948. – № 13. – С. 187–189.
83. *Стоилов Й.* Терминология на свободните упражнения / Й. Стоилов. – София, 1915. – 45 с.
84. *Стоилов Й.* Терминология на свободните упражнения / Й. Стоилов. – София : Техн. комисия при съюз Юнак, 1928. – 48 с.
85. *Стоматов К.* Спортната терминология на трите най-популярни колективни спорта в Сърбия и България (футбол, баскетбол и волейбол) : сравнително изследване / К. Стоматов // Известия – Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски". – 2011. – С. 13–61.
86. *Тачева В. Г.* Български език за медицински цели / В. Г. Тачева. – Варна : "Стено", 2000. – 170 с.
87. *Тачева В. Г.* Бизнес комуникация в здравеопазването / В. Г. Тачева. – Варна : "Стено", 2004. – 127 с.

88. *Тачева В. Г.* Бизнес комуникация в здравеопазването / В. Г. Тачева. – Варна : "Стено", 2012. – 235 с.
89. *Теодоров-Балан А.* Българска граматика за долните класове на средни училища / А. Теодоров-Балан. – Пловдив, 1898. – Кн. 1. – 138 с.
90. *Теодоров-Балан А.* Български език. Методична граматика за долните класове на средни училища / А. Теодоров-Балан. – Пловдив, 1899. – Кн. II. – 172 с.
91. *Теодоров-Балан А.* Нова българска граматика / А. Теодоров-Балан. – София, 1940. – 64 с.
92. *Теодоров-Балан А.* Състояние на българската граматика : критична студия / А. Теодоров-Балан. – София : БАН, 1947. – 240 с.
93. *Теодоров-Балан А.* Нова българска граматика за всякого / Изцяло прераб. изд. в 2 кн. / А. Теодоров-Балан. – София : БАН, 1954. – 122 с.
94. *Теодоров-Балан А.* Нова българска грамматика за всякого. – София : БАН, 1958. – 412 с.
95. *Терзиева-Кръстева Н.* Съчетаемост и семантика на глаголите в математическия тест : дис. ... на научна степен "доктор" / Н. Терзиева-Кръстева. – София, 2008. – 265 с.
96. *Тончева С. И.* Тенденции в развитието на морската терминология (в английски и български език) : дис. ... на научната степен "доктор" / С. И. Тончева. – София, 2003. – 380 с.
97. *Трифонов И.* Наука и терминология : изследване / И. Трифонов. – София : Наука и изкуство, 1985. – 185 с.
98. *Христова А.* Лингвистична характеристика на някои основни термини от металознанието / А. Христова, М. Попова, С. Колковска, Кр. Кабакчиев та ін. // Въпроси на българската терминология. – София : Изд-во "Проф. Марин Дринов", 1999. – С. 210–239.
99. *Христова А.* Понятийна структура и лингвистична характеристика на категориално-логическите термини в "Симеоновия сборник" / А. Христова, И. Христов // Български философски преглед. – София : ИК "Св. Иван Рилски", 2013. – С. 15–61.
100. *Цонев Б.* Руско-български паралели / Б. Цонев // В-к Славянски глас. – София, 1902. – Т. 1. – Кн. 1. – С. 5–7.
101. *Янкова Д.* Текстуални особености на европейските директиви и някои терминологични проблеми при превода им / Д. Янкова. – София : Изд-во на СУ "Св. Климент Охридски", 2008. – 246 с.
102. *Alexiev B.* Knowledge-Oriented Terminography / B. Alexiev. – Sofia : Avangard Prima. – 2011. – 132 с.
103. *Yankova D.* Legal Language Made Simple: Statutory Provisions in English and Bulgarian (Правната норма в английския и българския език) / D. Yankova. – София : Изд-во Тип-топ прес, 2004. – 200 с.

L. V. Turovska

BULGARIAN TERMINOLOGY OF THE 19th – BEGINNING OF THE 21st CC.

This article provides a brief overview of terminological thought in Bulgaria from the 19th century to the present time. The research is systematized according to the main trends: the traditional / system-structural, functional, and cognitive-discursive, and cross-paradigmatic vectors of scientific research.

K e y w o r d s: Bulgarian terminology, system-structural trend, functional and communicative trend, cross-paradigm trend.